

Crnogorske brigade u NOVJ

Izvor: NOB.docx, dostavljeni autorski materijal. Tekst je tehnički uređen bez sadržajnih izmjena.

Ljudstvo sa teritorije Crne Gore u Narodnooslobodilačkoj vojsci Jugoslavije borilo se u različitim jedinicama širom Jugoslavije. U ovim jedinicama zauzimali su različite dužnosti, a naročito je visok procenat crnogorskih kadrova u komandnim dužnostima. Međutim, deset brigada NOVJ u svom nazivu imaju crnogorski predznak ili se smatraju dominantno crnogorskim jedinicima.

Treća proleterska sandžačka brigada. Formirana naredbom 5. juna 1942. po naredbi Vrhovnog štaba NOP i DVJ. Formirana je od boraca Bjelopoljskog i Pljevaljskog NOP odbora, Mileševske čete i Zlatarskog bataljona. Brojala je pet bataljona jačine 958 boraca. Oko 10.000 boraca - Crnogoraca, Srba i Muslimana se borilo u njenim redovima. Borbeni put koji je prešla, dug je 20.000 km, a dala je i 20 narodnih heroja, kao i veći broj rukovodilaca za druge jediice. Odlikovana je ONO, ONH i OBJ za zlatnim vijencem.

Četvrta crnogorska proleterska brigada. Formirana 10. juna 1942. na Zelengori, a po naredbi VŠ NOP i DVJ. Njen sastav su sačinjavala: dva bataljona Lovćenskog i po jedan bataljon Durmitorskog, Komskog i Zetskog odreda. Kada je tek formirana, brojala je ukupno 1.080 boraca koji su raspoređeni u pet bataljona. Pod neposrednom komandom VŠ je bila sve do 1. novembra 1942, da bi nakon toga bila u sastavu Druge proleterske divizije (osim od 17. novembra 1943. do 25. januara 1944, kada se nalazila pod komandom Treće divizije). Ratni put od preko 20.000 km je i ova brigada prešla, a pritom je izgubila više od 5.000 boraca. Ukupno je 48 lica odlikovano ordenom narodnog heroja. Od VŠ i drugih štabova je više puta pohvaljena, a odlikovana je ONO, OPZ i ONH sa zlatnim vijncem i OBJ sa zlatnim vijencem.

Peta crnogorska proleterska brigada. Formirana 12. juna 1942 po naredbi Vrhovnog komandanta NOP i DVJ (Josip Broz Tito). Činila su je dva bataljona Nikšićkog i jedan bataljon Zetskog odreda (4 bataljona sa ukupno 1.000 boraca). Od strane VŠ je stavljena pod neposrednu komandu, da bi ubrzo bila angažovana u borbama na Volujaku, Magliću i u Pivi. Ostavljena je na Zelengori i Sutjesci, kada je krenuo pohod proleterskih brigada prema zapadnoj Bosni. Pošto su se u njenim redovima borili ljudi iz svih krajeva Jugoslavije, jedan bataljona građana Sovjetskog Saveza, kao i Italijani, slovila je za brigadu bratstva i jedinstva. Odlikovana je ONO, ONH i OBJ sa zlatnim vijencem.

Šesta crnogorska brigada. Formirana u selu Drijenku kod Kolašina 14. novembra 1943. Sastavljena je od udarnih bataljona Lovćenskog, Zetskog, Nikšićkog, Durmitorskog i Komskog NOPO. Brojala je četiri bataljona ukupne jačine 530 boraca. U početku se nalazila u sastavu 3. divizije, da bi od februara 1944. bila u sastavu Primorske operativne grupe. Odlikvana je OZN sa zlatnom zvijezdom, kao i OBJ sa zlatnim vijencem.

Četvrta sandžačka brigada. Formirana u Pljevljima 1. decembra 1943. Ovu brigadu je činilo Pljevaljsko, Bjelopoljsko, i manjim dijelom ljudstvo ostalih NOP odreda, pa je tako nazvana udarna. Brojala je četiri bataljona, u kojima je bilo 750 boraca. Do 4. marta 1944. je bila pod komandom GŠ za Sandžak, a nakon toga u sastavu 37. divizije. Odlikovana je OZN sa zlatnom zvijezdom i OBJ sa zlatnim vijncem.

Sedma crnogorska omladinska brigada Budo Tomović. Formirana u selu Vlahovići 30. decembra 1943. Oformljena je od Crnogorskog omladinskog bataljona i omladinskih snaga iz drugih crnogorskih NOPO. Brojala je oko 800 boraca, raspoređenih u četiri bataljona. Poslije je ušla u sastav 3. divizije. Odlikovana je OPZ sa zlatnim vijencem i OBJ sa zlatnim vijencom.

Osma crnogorska brigada. Formirana u Beranama 24. februara 1944. Nju su činili borci Lovćenskog, Zetskog, Nikšićkog, Durmitorskog, Kolašinskog i Komskog odreda. Kada je formirana, imala je četiri bataljona i 900 boraca. Nakon formiranja, priključuje se 37. diviziji, da bi ušla u sastav 7. divizije sredinom avgusta 1944, da bi se konačno našla u sastavu 11. divizije u martu 1945. Odlikovana je OZN sa zlatnom zvijezdom.

Prva crnogorska brigada KNOJ. Formirana kao Brigada Odjeljenja za zaštitu naroda (OZN-a), avgusta 1944. Ubrzo je svoje ime promijenila u Prvu crnogorsku KNOJ brigadu. Većina ljudstva koje joj je pristupilo sa prostora cijele Crne Gore su bili članovi SKOJ i KPJ. Brojala je šest bataljona (Cetinjski, Bokeljski, Nikšićki, Danilovgradsko-podgorički, Drumitorski i Vasojevički), ukupne jačine 2.000 boraca. Svaki bataljon je do oslobođenja Crne Gore, djelovao na prostoru na kojemu su formirani.

Deseta crnogorska brigada. Formirana u Buronjima kod Podgorice 18. septembra 1944. Sastavljena je od izviđačkog bataljona Drugog udarnog korpusa, kao i udarnih bataljona Nikšićkog i Lovćenskog NOP odreda. Kada je formirana, imala je ukupno pet bataljona sa oko 1.500 boraca. Priključila se sastavu Primorske operativne grupe, gdje će sve do kraja 1944. voditi borbe na teritoriji Boke i Crne Gore. Odlikovana je OZN sa zlatnom zvijezdom.

Prva bokeljska brigada. Formirana u Zupcima, kod Trebinja 5. oktobra 1944. Oformila su je četiri bokeljska bataljona sa oko 800 boraca. Ubrzo će se priključiti Primorskoj operativnoj grupi. Odlikovana je OZN sa zlatnom zvijezdom.

PETA PROLETERSKA (CRNOGORSKA) UDARNA BRIGADA

Formirana je 12. VI 1942 u selu Smriječnu, Pivska župa, Crna Gora. Dejstvovala je uglavnom u Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini. Posebno se istakla u četvrtoj i petoj neprijateljevoj ofanzivi. Učestvovala je u andrijevičkoj, durmitorskoj, sarajevskoj i karlovačkoj operaciji i u borbama kod Zidanog Mosta i Celja. Tri puta je pohvaljivana od Vrhovnog komandanta NOVJ. Dala je 46 narodnih heroja Odlikovana ONH.

ČETVRTA PROLETERSKA (CRNOGORSKA) UDARNA BRIGADA

Formirana je 10. juna 1942. na Zelengori. Dobila je naziv crnogorska jer je njeno ljudstvo uglavnom bilo sa teritorije Crne Gore i to najviše sa područja Stare Crne Gore. Dejstvovala je u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Sandžaku i Srbiji. Učestvovala je u pohodu u Bosansku krajinu, istakla se u četvrtoj i petoj neprijateljskoj ofanzivi. Učestvovala je u oslobođenju niza mjesta u Srbiji. Na Sremskom frontu držala je odsjek kod Šarengrada. Aprila 1945. vraćena u Srbiju. Prešla je borbeni put više od 20.000 km. Više puta pohvaljena od Vrhovnog komandanta NOV i POJ. Iz njenih redova bilo je 48 narodnih heroja. Jedinica je odlikovana Ordenom narodnog heroja.